

Ecologisch werkprotocol bouwrijp maken Rijnvliet

Concept, 18 augustus 2015

Ecologisch werkprotocol bouwrijp maken Rijnvliet

**Praktische uitwerking van de maatregelen voortkomend uit de
ontheffing Flora- en faunawet**

Concept

Kenmerk R001-1231859VJW-ibs-V01

Verantwoording

Titel	Ecologisch werkprotocol bouwrijp maken Rijnvliet
Opdrachtgever	PartnersRO
Projectleider	Elroy Houthuijzen-Diaz Chavez
Auteur(s)	Daan Dekker
Tweede lezer	Vincent Wisgerhof
Projectnummer	1231859
Aantal pagina's	22 (exclusief bijlagen)
Datum	18 augustus 2015
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Meten, Inspectie & Advies
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon +31 30 28 24 82 4
Fax +31 30 28 89 48 4

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom.

De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Concept

Kenmerk R001-1231859VJW-ibs-V01

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding.....	9
1.2 Ontheffing.....	9
2 Plangebied en voornemen.....	9
2.1 Beschrijving plangebied	9
2.2 Werkzaamheden	10
3 Beschermde soorten en effecten.....	11
3.1 Vissen.....	11
3.2 Buizerd	13
3.3 Algemene broedvogels.....	13
3.4 Zorgplicht.....	13
4 Werkzaamheden en effecten	14
4.1 Algemeen	14
4.2 Uitgangspunten uitvoering.....	14
4.3 Effecten op beschermde soorten	14
4.4 Overtreding.....	15
5 Werkwijze	16
5.1 Inleiding	16
5.2 Werkwijze in stappen	16
5.2.1 Vissen.....	16
5.2.2 Buizerd	17
5.2.3 Vleermuizen	18
5.3 Onverwachte soorten, afwijkingen en noodgevallen	18
6 Parafenblad.....	19
7 Meldingen bijzonderheden	21
8 Literatuurlijst	22

Concept

Kenmerk R001-1231859VJW-ibs-V01

Bijlage(n)

- 1 Ontheffing Flora- en faunawet 'Woonwijk, sportpark en busbaan Rijnvliet'
- 2 Inrichtingsplan mitigatie Grote modderkruiper Rijnvliet, Utrecht

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Utrecht is voornemens om de nieuwbouwlocatie 'Rijnvliet' in het westen van Utrecht te ontwikkelen. Het grootste deel van dit gebied wordt ingericht als woonwijk met in het zuiden een busbaan die fungeert als scheiding met het reeds gerealiseerde sportpark. Voor de uitvoering van het voornemen is een ontheffing van de Flora- en faunawet ontvangen voor aantasting van vaste verblijfplaatsen van de buizerd en (strikt) beschermde vissensoorten (ontheffing met kenmerk FF/75C/2012/0300.toek.rr). Deze ontheffing schijft maatregelen voor waardoor de negatieve effecten van het voornemen op (strikt) beschermde soorten tot een minimum beperkt blijven. Daarnaast beschrijft dit werkprotocol de aangepaste werkzaamheden welke effecten op de beschermde gewone dwergveermuis wegnemen. Ook het opstellen en uitvoeren van dit ecologisch werkprotocol is een verplichting die in de ontheffing is opgenomen. In dit ecologisch werkprotocol zijn de overige maatregelen van de ontheffing omgezet naar praktische handelingen. Het ecologisch werkprotocol en de ontheffing dienen altijd op de bouwplaats aanwezig te zijn, en dient bij alle uitvoerende partijen en personen bekend te zijn.

1.2 Ontheffing

De verleende ontheffing is geldig tot 1 december 2017. Wanneer de uitvoeringsperiode deze datum overschrijdt is een verlenging of een aanvraag van een nieuwe ontheffing noodzakelijk. Er wordt geadviseerd om dit voortijdig te doen, gezien de doorlooptijd van vier tot zes maanden bij deze aanvragen bij het bevoegd gezag.

2 Plangebied en voornemen

2.1 Beschrijving plangebied

Het gebied bestaat uit polderlandschap. In het noorden is het weiland nog in gebruik. In het midden van het noordelijke deel staat een klein bos van populieren. De sloten die het plangebied doorkruisen zijn gemiddeld twee meter breed en variëren in vegetatiebedekking en in soortensamenstelling. De slecht ontwikkelde oevervegetatie is met name het gevolg van de steile oevers, gecombineerd met een grote drooglegging (met name in de noordelijke helft). De baggerlaag varieert in dikte (van enkele decimeters tot een dikke meter) en in stevigheid.

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied Rijnvliet (globale begrenzing)

2.2 Werkzaamheden

De eerste fase van de realisatie van de woonwijk en busbaan betreft het bouwrijp maken van het plangebied. De negatieve effecten van het voornemen op (strikt) beschermde soorten (waarvoor de ontheffing is ontvangen) vinden reeds in deze fase plaats. De volgende werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de beoogde ingreep hebben een effect op aanwezige (strikt) beschermde diersoorten:

Tijdelijke invloeden - aanlegfase:

- Toename geluid en trillingen bij bouw-, grond- en graafwerken
- Verhoogde aanwezigheid en beweging van mensen en machines

Permanente invloeden:

- Watergangen: Demping van watergangen, vergraven oevers
- Kap bomen
- Realiseren woonwijk
- Aanleg infrastructuur: Paden, wegen, parkeerplaatsen, busbaan, et cetera
- Realiseren nieuwe verlichting

3 Beschermden soorten en effecten

3.1 Vissen

Op basis van soortgericht onderzoek door de Tauw (Tauw, 2011) is het voorkomen van de bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper aangetoond in de watergangen van het plangebied (zie figuur 3.1, 3.2 en 3.3). Deze soorten kunnen door de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten ondervinden.

Figuur 3.1 Bittervoorn (bron: Jelger Herder, RAVON)

Concept

Kenmerk R001-1231859VJW-ibs-V01

Figuur 3.2 Kleine modderkruiper (bron: Jelger Herder, RAVON)

Figuur 3.3 Grote modderkruiper (bron: Tauw)

3.2 Buizerd

Op basis van onderzoek uitgevoerd door ter zake kundige van Tauw is de functie van het plangebied voor de buizerd vastgesteld (Tauw, 2012a). Hieruit is gebleken dat in het populierenbos in het midden van het plangebied, één vaste verblijfplaats van de buizerd bevat, en dat het hele plangebied fungeert als leefgebied van de buizerds (functionele leefomgeving).

Figuur 3.3 Buizerd (bron: James Lidster)

3.3 Algemene broedvogels

Het plangebied is geschikt voor algemene broedvogels. Alle broedgevallen genieten strikte bescherming volgens de Flora- en faunawet. Voor broedvogels geldt dat negatieve effecten ten gevolge van de voorgenomen werkzaamheden op voorhand niet uit te sluiten zijn, wanneer wordt gewerkt binnen het broedseizoen. De broedperiode van algemene broedvogels loopt van 15 maart tot 15 juli. Ook buiten deze periode kunnen vogels tot broeden komen.

3.4 Zorgplicht

Naast de bovengenoemde artikelen is te allen tijde de zorgplicht van kracht, zoals vermeld in de Flora- en faunawet. De zorgplicht erkent de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren ongeacht de beschermingsstatus. Ook in het geval dat voor beschermde soorten ontheffing of vrijstelling is verleend, is de zorgplicht van toepassing.

4 Werkzaamheden en effecten

4.1 Algemeen

Om schade aan de beschermde soorten te minimaliseren dan wel te voorkomen, dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen. Dit hoofdstuk bevat de werkwijze die voorschrijft hoe met de beschermde soorten om moet worden gegaan, zodat overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen.

Ten tijde van de werkzaamheden kunnen negatieve effecten op soorten optreden. Deze effecten kunnen worden onderverdeeld in tijdelijke en permanente effecten.

Het tijdelijke effect dat optreedt, is 'Verstoring van het leefgebied'. Voor veel soorten is dit een tijdelijk effect, omdat individuen na de baggerwerkzaamheden weer terug kunnen keren naar hun oorspronkelijke leefgebied. Permanente effecten treden op wanneer 'Leefgebied wordt aangetast'. Dit houdt in dat de watergang na de baggerwerkzaamheden niet meer geschikt is voor bepaalde soorten. Een ander permanent effect treedt op wanneer 'individuen worden aangetast'. Vissen kunnen worden opgescheept of meegezogen met de bagger. Bij het dempen van watergangen kunnen vissen worden gedood en verdwijnt hun leefgebied. Nesten van vogels die op of langs het water broeden, kunnen worden verstoord, vernield of verdwijnen. Daarnaast kan vissterfte optreden indien bij warm weer wordt gebaggerd en het zuurstofniveau in het water te ver daalt door de vertroebeling. Baggeren kan ook het habitat aantasten van soorten die afhankelijk zijn van de sliblaag.

4.2 Uitgangspunten uitvoering

De volgende uitgangspunten hebben betrekking op de voorgenomen werkzaamheden:

- Het project is geclassificeerd als 'Ruimtelijke ontwikkeling', zoals omschreven in de Flora- en faunawet

4.3 Effecten op beschermde soorten

Als gevolg van het dempen en vergraven van de watergangen zijn de volgende negatieve effecten op de bittervoorn, kleine modderkruiper en de grote modderkruiper te verwachten:

- Verlies van leefgebied
- Kans op beschadiging en doding
- Kans op beschadiging, vernielen, wegnemen en verstoren van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen

Het kappen van een populierenbosje heeft een negatief effect op een nestlocatie van een buizerd. Negatieve effecten die worden verwacht zijn:

- Verdwijnen van nestlocatie

De ingreep heeft, mits er mitigerende maatregelen worden genomen, geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van deze vissoorten en de buizerd.

4.4 Overtreding

Als gevolg van de aanwezigheid van de beschermde soorten bittervoorn, kleine modderkruiper, grote modderkruiper en de buizerd, kunnen de geplande werkzaamheden de volgende overtredingen van de Flora- en faunawet tot gevolg hebben:

- Artikel 9 - *Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen*
- Artikel 11 - *Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren*

Zorgplicht

Naast de bovengenoemde artikelen is te allen tijde de *zorgplicht* van kracht, zoals vermeld in de Flora- en faunawet. De zorgplicht erkent de intrinsieke waarde van alle dieren en planten. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren ongeacht de beschermingsstatus. Ook in het geval dat voor beschermde soorten ontheffing of vrijstelling is verleend, is de zorgplicht van toepassing.

Broedende vogels

De werkzaamheden dienen buiten de broedperiode van vogels te worden uitgevoerd en/of te starten, zodat voorkomen wordt dat broedende vogels verstoord worden. Door de werkzaamheden vervolgens onafgebroken uit te voeren tot in het broedseizoen kan ook voorkomen worden dat vogels zich gaan vestigen binnen het plangebied. Wanneer de werkzaamheden uitgevoerd worden binnen de broedperiode dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden onder begeleiding van een ter zake kundige op het gebied van inheemse broedvogels.

5 Werkwijze

5.1 Inleiding

Om schade aan beschermde soorten te minimaliseren dan wel te voorkomen, dienen er mitigerende maatregelen te worden getroffen. De maatregelen zijn van toepassing op de geplande werkzaamheden, zoals beschreven in paragraaf 4.2. Hieronder is de werkwijze beschreven, waarop de werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden. De aanvullende mitigerende maatregelen komen overeen met de specifieke voorwaarden, zoals gesteld in de ontheffing met kenmerk FF/75C/2012/0300. De ontheffing zelf is opgenomen in bijlage 1 van dit werkprotocol.

5.2 Werkwijze in stappen

5.2.1 Vissen

Permanente maatregelen

In het plangebied worden verschillende nieuwe watergangen aangelegd. In het ontwerp van deze nieuwe watergangen worden (waar mogelijk) gunstige elementen voor vissen, zoals flauwe oevers en modder op de bodem van de watergangen, ingepast. Deze maatregelen dienen reeds onderdeel te zijn van het uit te voeren ontwerp van het nieuwe Rijnvliet.

Daarnaast wordt een deel van het plangebied speciaal voor de grote modderkruiper ingericht als compensatiegebied. Voor een beschrijving van de compenserende maatregelen voor de grote modderkruiper wordt verwezen naar het bijgevoegde rapport 'Inrichtingsplan mitigatie Grote modderkruiper Rijnvliet, Utrecht' (Tauw, 2012b) (zie bijlage 2). Deze maatregelen dienen reeds onderdeel te zijn van het uit te voeren ontwerp van het nieuwe Rijnvliet.

Maatregelen tijdens de werkzaamheden

De volgende maatregelen worden tijdens de werkzaamheden uitgevoerd:

- De werkzaamheden aan watergangen worden uitgevoerd buiten de voortplantingsperioden van de kleine modderkruiper, grote modderkruiper en bittervoorn (maart tot en met augustus). Gedurende de winterperiode worden de werkzaamheden aan watergangen uitsluitend uitgevoerd in een vorstvrije periode (zie tabel 5.1)
- Bij demping van watergangen wordt de sloot eerst leeg gevist. De afgevangen vissen worden vervolgens (direct) verplaatst naar soortgelijk habitat in de directe omgeving van het plangebied
- Te dempen watergangen worden ingedeeld in compartimenten (door bijvoorbeeld damwanden of aarden wallen). De lengte van de compartimenten kan uiteenlopen van 50 tot

100 meter en wordt exact bepaald voorafgaande aan de werkzaamheden. Voor het aanbrengen van de dam, wordt eerst ter plaatse al het bagger verwijderd en op de kant gezet. Eventuele fauna wordt verzameld en ondergebracht in een verzamelbak.

- De waterstand in de compartimenten wordt vervolgens verlaagd tot ongeveer 10 centimeter, met behulp van een pomp, waarvan de zuigmond is voorzien van gaas of net met een geschikte maaswijdte. Hiermee wordt voorkomen dat vissen en/of amfibieën worden opgezogen.
- De bagger wordt uit de compartimenten gehaald en uitgespreid over de oever tot een laagdikte van maximaal 15 centimeter. De bagger wordt direct gecontroleerd, door een ter zake kundige, op de aanwezigheid van exemplaren van de bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper. Zoetwatermosselen dienen ook te worden meegenomen, deze zijn van belang voor de bittervoorn. Exemplaren worden, na eventueel een kort verblijf in opvangbakken, overgezet naar geschikt habitat in de nieuw gegraven watergangen, of watergangen waar geen werkzaamheden (meer) in plaats vinden.
- Binnen drie dagen na het verwijderen van de bagger worden de compartimenten voortstuwend gedempt in de richting een te behouden deel van de watergang.
- De werkzaamheden vinden plaats bij daglicht, kunstmatige verlichting wordt niet gebruikt.
- De luchttemperatuur dient boven het vriespunt te liggen en er dient geen ijs aanwezig te zijn in de watergang. De watertemperatuur dient beneden de 25 °C te zijn.

Tabel 5.1 Planning waarmee negatieve effecten op vissen worden voorkomen

Maand	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sept	Okt	Nov	Dec
Uitvoering												

Rood: Geen werkzaamheden uitvoeren in de watergangen

Groen: Bij naleving van de maatregelen met betrekking tot temperatuur kunnen werkzaamheden in watergangen worden uitgevoerd

Logboek

Bij het afvangen en verplaatsen van de bittervoorn, kleine modderkruiper en grote modderkruiper worden aantallen en locaties van afgevangen exemplaren vastgelegd. Deze worden gedocumenteerd door de uitvoerder. Ook wordt de watertemperatuur bij werkzaamheden aan watergangen dagelijks gemeten en genoteerd. Deze formulieren worden in het geval van een inspectie door een handhavende instantie direct over gedragen te kunnen worden.

5.2.2 Buizerd

De buizerd wordt niet permanent geschaad. Het nest in het populierenbosje wordt verwijderd, maar binnen de fusieafstand van de soort (1.000 meter) is voldoende broedhabitat aanwezig (Tauw, 2012a en FF/75C/2012/0300.toek.rr).

Daarbij komt, gezien de zeer positieve trend van de soort, de gunstige staat van instandhouding van de buizerd zowel landelijk als regionaal niet in het geding.

Hoewel het gebied de functie van vaste rust- en verblijfplaats voor een groot deel verliest, heeft dit gezien de zeer positieve trend van de soort en grote landelijke aantallen van broedparen (8.000 –10.000) geen invloed op de landelijke populatie. Tevens is de buizerd een soort die geen hele specifieke eisen stelt aan zijn leefomgeving en hij is tevens goed in staat een nieuwe nestlocatie te zoeken en in te nemen. Er zijn voldoende mogelijkheden voor het buizerdpaar om een nieuwe nestlocatie en een (onderdeel van een) leefgebied te vinden.

Verder wordt de volgende maatregel uitgevoerd:

- Om directe schade aan het aangetroffen buizerdpaar te vermijden worden de kapwerkzaamheden uitgevoerd ruim buiten de broedperiode van de buizerd (april tot en met juni). Na de kap zoekt de buizerd zelf een geschikte nestlocatie binnen de fusieafstand

5.2.3 Vleermuizen

Bij de uitvoering van de werkzaamheden in het plangebied worden mogelijk foerageergebied en/of vliegroutes van de gewone dwergvleermuis vernietigd en/of verstoord. Zoals in de eerdere ontheffing met kenmerk FF/75C/2009/0175 reeds genoemd, zijn “foerageerplaatsen en migratieroutes enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- verblijfplaatsen van de betreffende soort”. Dat is in dit plangebied niet het geval, waardoor een ontheffing in principe niet nodig is. Toch worden maatregelen getroffen om negatieve effecten te voorkomen:

- Het belangrijkste foerageergebied (recreatieplas Strijkviertel) blijft onaangetast
- Houdt verlichting tussen zonsondergang en zonsopgang zo veel mogelijk beperkt. Verlichting straalt niet uit in de richting van de recreatieplan en omliggende groenstructuren

De functionaliteit van vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen wordt niet aangetast door de beoogde ontwikkelingen.

5.3 Onverwachte soorten, afwijkingen en noodgevallen

- Indien vissen aan de oppervlakte nabij de werkzaamheden worden waargenomen, worden de werkzaamheden stilgelegd en wordt contact opgenomen met de ecologisch toezichthouder en de initiatiefnemer (Projectbureau Leidsche Rijn)
- Indien bij de werkzaamheden onverwacht een beschermde soort wordt ontdekt, waarvan het voorkomen in het werkgebied niet bekend was, worden de volgende gedragsregels gevolgd:
 - De werkzaamheden worden onmiddellijk onderbroken (voor zover het risico bestaat dat er een overtreding ten aanzien van de betreffende soort kan optreden)

- De onderbreking van de werkzaamheden wordt gebruikt om de opdrachtnemer en de initiatiefnemer te informeren en advies van de ecologische toezichthouder in te winnen over de beste wijze om de soort te ontzien
- Als het om een beschermde soort gaat die in de gedragscode Flora- en faunawet van de Gemeente Utrecht staat dan worden de gedragsregels uit de betreffende gedragscode toegepast
- Als het gaat om een beschermde soort die niet in de gedragscode Flora- en faunawet van de Gemeente Utrecht wordt behandeld dan wordt ontheffing aangevraagd, tenzij een ter zake kundige kan vaststellen dat de nieuw aangetroffen soort geen nadelige effecten van de werkzaamheden ondervindt
- De onderbreking is niet nodig als na overleg met de ecologisch toezichthouder in redelijkheid kan worden vastgesteld dat de soort geen negatieve effecten van de werkzaamheden ondervindt en er geen verbodsbepalingen jegens de nieuw aangetroffen soort worden overtreden. Het kan ook zijn dat de ecologisch toezichthouder vaststelt dat de zorg voor de soort juist de voortgang van de werkzaamheden vereist
- De initiatiefnemer dient onverwijld contact op te nemen met Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde soorten worden aangetroffen.
- De opdrachtnemer / uitvoerder legt nauwkeurig vast om welke soort het gaat, hoe de effectbepaling is, welke voorzorgsmaatregelen worden getroffen, hoe deze worden uitgevoerd en wat het resultaat daarvan is. Dit verslag wordt zo spoedig mogelijk ter beschikking van de initiatiefnemer gesteld

In gevallen waarin er twijfel bestaat over de meest adequate uitvoering van de voorgestelde maatregelen in dit werkprotocol, wordt tijdig contact gezocht met de ecologisch toezichthouder.

6 Parafenblad

Door het invullen van dit parafenblad onderschrijven de uitvoerende partijen, in samenspraak met een dienstdoende ecooloog/ter zake kundige en initiatiefnemer, dat de voorgenomen werkzaamheden plaatshebben op een ecologisch verantwoorde wijze. Door ondertekening van dit werkprotocol is conformering aan de goedgekeurde gedragscode Flora- en faunawet voor de Unie van Waterschappen een feit.

Dit parafenblad dient tijdens de startbijeenkomst te worden ingevuld. De startbijeenkomst kan ook 's ochtends voor aanvang van de werkzaamheden in het veld plaatshebben.

Concept

Kenmerk R001-1231859VJW-ibs-V01

Gemachtigde (hoofd) aannemer/werknemer

Datum:	
Naam:	
Bedrijfsnaam + functie:	
Handtekening:	

(Ecologisch) toezichthouder

Datum:	
Naam:	
Bedrijfsnaam + functie:	
Handtekening:	

7 Meldingen bijzonderheden

Indien er zich tijdens de werkzaamheden bijzonderheden voordoen op ecologisch gebied dan dient altijd contact te worden opgenomen met één van de onderstaande personen.

(Ecologisch) toezichthouder

Naam	
Bedrijfsnaam	
Mailadres	
Telefoonnummer	

Initiatiefnemer

Contactpersoon initiatiefnemer	
Bedrijfsnaam / instantie	
Mailadres	
Telefoonnummer	

Dierenambulance / Dierenbescherming Utrecht

In het geval schildpadden en/of andere exoten als de Amerikaanse rivierkreeft worden aangetroffen ter plaatse van de werkzaamheden kan contact worden opgenomen met de Dierenambulance Utrecht (030 273 1600). Zij kunnen de dieren ophalen en een goede opvang bieden. Schildpadden horen niet thuis in de huidige Nederlandse watersystemen.

8 Literatuurlijst

Tauw, 2011. Resultaten soortgericht onderzoek polder Rijnvliet. Kenmerk N001-4751641JXA-kmi-V01-NL.

Tauw, 2012a. Resultaten onderzoek potentiële nestlocaties Buizerd te Rijnvliet. Kenmerk N001-1207213JXA-mdg-V01-NL.

Tauw, 2012b. Inrichtingsplan mitigatie Grote modderkruiper Rijnvliet, Utrecht. Kenmerk N001-4814972JXA-kmi-V01-NL.

Bijlage

1

Ontheffing Flora- en faunawet 'Woonwijk, sportpark en busbaan
Rijnvliet'

Dienst Regelingen
Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

> Retouradres Postbus 19530 2500 CM Den Haag

Gemeente Utrecht
Projectbureau Leidsche Rijn
R. Wierdsma
Postbus 8613
3503 RP UTRECHT

Dienst Regelingen

Postbus 19530
2500 CM Den Haag
www.drloket.nl

T 0800 - 22 333 22
F 070 - 378 61 39
ffwet@minlnv.nl

Onze referentie

Aanvraagnummer
FF/75C/2012/0300.toek.rr

Bijlagen

2

Datum 11 februari 2013
Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Geachte mevrouw Wierdsma,

Naar aanleiding van uw verzoek van 29 oktober 2012 en de aanvulling hierop van 24 december 2012, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2012/0300, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de buizerd, alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen en verstoren van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project "Woonwijk, sportpark en busbaan Rijnvliet", gelegen in de gemeente Utrecht. Doel van dit project is de bouw van een woonwijk en een busbaan. Ten behoeve hiervan worden graaf- en kapwerkzaamheden uitgevoerd. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de buizerd (*Buteo buteo*), alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 9, 11 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de bittervoorn (*Rhodeus amarus*), grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) en de kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*).

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De gewone dwergvleermuis is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet en is tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. De buizerd is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet. Voor vogels is alleen ontheffing nodig indien het nest valt onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Hieronder zal dit nader worden toegelicht. De bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder d, van de Flora- en faunawet. De bittervoorn en de grote modderkruiper zijn tevens opgenomen in bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde diersoorten¹.

Verbodsbepalingen

Op grond van de artikelen 9, 11 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen; nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren en te vervoeren en onder zich te hebben.

Voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen

Tot voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld nesten) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Afwijzing artikelen 9 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet

Uit de aanvraag blijkt dat ontheffing is aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet, voor wat betreft het doden en/of verwonden van de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper. Ontheffing voor het doden en verwonden is in casu niet nodig. Er worden door u voldoende maatregelen genomen om doden en verwonden te voorkomen. Incidentele slachtoffers vallen niet onder de reikwijdte van artikel 9 van de Flora- en faunawet. Bovendien wordt gelet op de zorgplicht, genoemd in artikel 2 van de Flora- en faunawet geen ontheffing verleend voor het doden en/of verwonden van de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper.

Dienst Regelingen

Datum

11 februari 2013

Onze referentie

aanvraagnummer
FF/75C/2012/0300

¹ Besluit vrijstelling beschermde diersoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb.2011, 147.

U heeft ook ontheffing aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 9 en 13, lid 1, van de Flora- en faunawet voor zover dit het vangen en vervoeren van de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper betreft. U stelt hierbij voldoende maatregelen voor. U heeft hiervoor echter geen ontheffing nodig, omdat het niet de bedoeling is deze soorten definitief aan de natuur te onttrekken en onder u te houden, maar te verplaatsen binnen hun natuurlijke leefomgeving. Slechts als soorten niet binnen een redelijke termijn worden teruggeplaatst, heeft u ontheffing nodig van artikel 13, lid 1, van de Flora- en faunawet. De zorgplicht uit artikel 2 van de Flora- en faunawet is wel van toepassing. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.

Dienst Regelingen

Datum

11 februari 2013

Onze referentie

aanvraagnummer

FF/75C/2012/0300

Functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis

De verbodsbepalingen worden enkel overtreden als de door dit artikel beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen hun specifieke functie niet meer naar behoren kunnen vervullen. De functionaliteit van deze beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen gaat dan door het uitvoeren van de werkzaamheden achteruit of wordt (volledig) aangetast. De voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen kunnen hierdoor niet meer dezelfde functie aan de beschermde diersoorten bieden als voorheen. Onder bepaalde omstandigheden kan het zelfs zo zijn dat aantasting van een - op zich zelf niet beschermd - gebied deze functionaliteit van de beschermde voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats aantast en derhalve leidt tot overtreding van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet.

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Van deze soort zijn geen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig binnen het plangebied. De recreatieplas Strijkviertelplas vormt een belangrijk foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. Vanuit het noorden komen vleermuizen, via verschillende vliegroutes ten noorden van de Strijkviertelplas, foerageren op en langs deze plas. Aantasting van foerageergebieden en vliegroutes is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Zonder het nemen van mitigerende maatregelen kunnen door de werkzaamheden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden beschadigd, vernield en verstoord. U stelt echter de volgende maatregelen voor om de functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis te waarborgen:

- Het belangrijkste foerageergebied (de recreatieplas Strijkviertel) blijft onaantast.
- In de nieuwe situatie worden bomenrijen en watergangen gecreëerd die door de gewone dwergvleermuis als vliegroute kunnen worden gebruikt. Hiermee wordt de noord-zuid verbinding tussen de recreatieplas en de (lint)bebouwing van Oudenrijn en Langerijk verstevigd.

- De huidige verlichting van het sportpark straalt niet uit in de richting van de recreatieplas en de omliggende groenstructuren.
- De nog te realiseren verlichting van de busbaan en de woonwijk straalt niet uit in de richting van de recreatieplas en de omliggende groenstructuren.
- Indien de werkzaamheden worden uitgevoerd in de periode april-oktober dient in de periode tussen zondsondergang en zonsopkomst het gebruik van bouwverlichting beperkt te blijven.

Dienst Regelingen

Datum

11 februari 2013

Onze referentie

aanvraagnummer

FF/75C/2012/0300

De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

De Strijkviertelplas blijft onaangetast als belangrijk foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. De huidige verlichting van het sportpark straalt ook niet uit naar de plas en de vliegroutes ten noorden van de plas. Dit geldt ook voor de verlichting van de nieuwe busbaan en de woonwijk. Tevens wordt voldoende rekening gehouden met verlichting tijdens de bouwwerkzaamheden. De verschillende vliegroutes tussen de Strijkviertelplas en het gebied ten noorden daarvan worden niet aangetast door de werkzaamheden. Hiermee is er geen sprake van het beschadigen, vernielen en verstoren van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis blijft gewaarborgd. Er is ook geen sprake van verstoring. Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. Een ontheffing is dan ook niet nodig.

Conclusie gewone dwergvleermuis

Dit houdt in dat het toegestaan is bovenstaande werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren, mits de in dit besluit genoemde maatregelen worden uitgevoerd.

Dit besluit geldt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen. Dit besluit geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in dit besluit zelf niet anders is aangegeven. U dient direct contact op te nemen met Dienst Regelingen indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als beoordeeld bij dit besluit noodzakelijk zijn. Als u de maatregelen zoals genoemd in dit besluit niet uitvoert, heeft u (mogelijk) toch ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

Als u toch een ontheffing nodig heeft voor een soort die genoemd is op bijlage IV van de Habitatrichtlijn dient u voor het verkrijgen van deze ontheffing voor het project een belang, genoemd in de Habitatrichtlijn, aan te tonen. Indien dit belang niet kan worden aangetoond, wordt de aanvraag afgewezen en mag u het project niet uitvoeren. De belangen genoemd in de Habitatrichtlijn zijn:

- Bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats.
- De volksgezondheid, de openbare veiligheid.
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Daarnaast wijs ik u erop dat als u afwijkt van de maatregelen zoals genoemd in dit besluit, zonder ontheffing of goedkeuring aan te vragen, u zeer waarschijnlijk in overtreding bent van de Flora- en faunawet. Ik kan dan door bestuursrechtelijke dwang toe te passen de strijdige situatie alsnog beëindigen. Dat kan betekenen dat een last onder dwangsom wordt opgelegd, of dat bestuursdwang wordt toegepast. Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd. Dit kan in uw geval betekenen dat de werkzaamheden ten behoeve van bovengenoemd project geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Flora- en faunawet bepaalde.

Dienst Regelingen

Datum

11 februari 2013

Onze referentie

aanvraagnummer
FF/75C/2012/0300

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn en bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Instandhouding van de soorten

Buizerd

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlieders betreft, het grootbrengen van de jongen. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Artikel 11 van de Flora- en faunawet is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Nesten van de buizerd vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is, bij overtreding van de verbodsbepalingen, ontheffing nodig van artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot de vaste rust- of verblijfplaatsen van deze soort.

De buizerd is in het plangebied aangetroffen. In het, in het midden van het plangebied liggende, populierenbosje is één nest van de buizerd aangetroffen. Door kap- en bouwwerkzaamheden zal deze nestlocatie verdwijnen en het omliggende foerageergebied aangetast worden. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op bladzijden 10 en 11 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan ontheffingsaanvraag Strijkviertel" van 5 oktober 2012 en zoals beschreven op bladzijden 5 tot en met 11 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Inrichtingsplan mitigatie grote modderkruiper Rijnvliet, Utrecht" van 5 oktober 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn in voldoende.

Binnen en net buiten het territorium van het buizerdpaartje zijn verschillende alternatieve nestlocaties aanwezig, waar de buizerd naar kan uitwijken. Direct ten zuiden van het plangebied en ten zuiden van de A12 is voldoende foerageergebied aanwezig, waardoor een alternatieve nestlocatie direct gebruikt kan gaan worden door de buizerd. Er wordt met de kapwerkzaamheden voldoende rekening gehouden met het broedseizoen van de buizerd. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaats blijft hierdoor gegarandeerd. Echter, ondanks deze maatregelen wordt door het realiseren van een grote nieuwbouwwijk één vaste rust- en verblijfplaats van de buizerd verstoord. Immers, de werkzaamheden vinden plaats in de directe omgeving van het leefgebied en het leefgebied van de buizerd zal ingrijpend veranderen. Het buizerdpaartje zal de huidige vaste rust- en verblijfplaats moeten verlaten en op zoek moeten gaan naar één van de alternatieve nestlocaties. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- en verblijfplaats van dat paartje derhalve overtreden, zodat voor die werkzaamheden een ontheffing is vereist. Daar de soort wel in de omgeving aanwezig blijft gaat er geen wezenlijke invloed uit van deze verstoring ten aanzien van de populatie buizerds. De gunstige staat van instandhouding van de buizerd komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper

De grote modderkruiper en de kleine modderkruiper zijn in het plangebied aangetroffen. De bittervoorn is niet in het plangebied aangetroffen. Het is echter met zekerheid grenzende waarschijnlijkheid dat de bittervoorn wel aanwezig is in het plangebied, omdat direct buiten het plangebied wel bittervoorns aanwezig zijn, het plangebied wel geschikte leefgebied biedt en de watergangen in de directe omgeving in open verbinding staan met de watergangen in het plangebied. Door het vergraven en dempen van watergangen kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de bittervoorn, grote modderkruiper en kleine modderkruiper worden beschadigd, vernield en verstoord.

Dienst Regelingen

Datum

11 februari 2013

Onze referentie

aanvraagnummer

FF/75C/2012/0300

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soorten tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op bladzijden 10 en 11 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan ontheffingsaanvraag Strijkviertel" van 5 oktober 2012. De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende.

Dienst Regelingen

Datum

11 februari 2013

Onze referentie

aanvraagnummer

FF/75C/2012/0300

Door uitvoering van de werkzaamheden is er minder functioneel leefgebied voor de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper aanwezig. Vooraf zorgt u voor namelijk onvoldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats voor de aanwezige populatie van de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper. Ten zuiden van het plangebied worden aanwezige watergangen geschikt gemaakt voor de grote modderkruiper, en daarmee ook voor de bittervoorn en de kleine modderkruiper. Daarnaast wordt een moerassloot in het noordelijke deel van het plangebied ingericht voor de grote modderkruiper. De nieuwe waterpartijen in de nieuwe woonwijk zullen ook geschikt leefgebied voor de vissen gaan bieden. Echter, al deze watergangen zijn nog niet direct functioneel en daarom nog niet meteen beschikbaar voor deze soorten. Het effect van het project op de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper is echter gering. De bittervoorn en de kleine modderkruiper komen vrij algemeen voor binnen en direct buiten het plangebied. De grote modderkruiper is een stuk zeldzamer, maar er wordt ten aanzien van deze soort speciaal leefgebied aangelegd ter compensatie. Daarnaast is de grote modderkruiper ook aanwezig direct ten zuiden van het plangebied. Hier vinden geen werkzaamheden plaats. Een tijdelijke afname van een kleine hoeveelheid vaste rust- en verblijfplaatsen zal mogelijk leiden tot een kleine dip in de populatie, maar heeft geen nadelige gevolgen op de gunstige staat van instandhouding van de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper. De gunstige staat van instandhouding van de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen: "dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten" en "de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling".

Alle belangen genoemd in artikel 2, derde lid van het Vrijstellingsbesluit kunnen aan de ontheffingverlening voor de buizerd ten grondslag liggen, er is immers geen sprake van verstoring met wezenlijke invloed.

In het Leidsche Rijn wordt gebouwd aan 30.000 woningen die aan ongeveer 80.000 mensen onderdak gaan bieden. Geschat wordt dat in dit gebied ongeveer 40.000 mensen komen te werken. Het moet een gebied worden waar groen wordt afgewisseld met monumentale boerderijen, oude lintbewoning en gevarieerde koop- en huurwoningen. Leidsche Rijn Utrecht is het antwoord op de grote vraag naar woningen in de regio Utrecht, landelijk gezien de regio met het grootste woningtekort. In de Centrale Zone worden sociale woningbouw, recreatie, sociale voorzieningen en bijzondere infrastructuur zoals de A2 gerealiseerd. Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden ben ik van oordeel dat het belang "dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten" voldoende onderbouwd is om de negatieve effecten op de buizerd, bittervoorn en de grote modderkruiper, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, rechtvaardigen.

De werkzaamheden die nodig zijn voor de realisatie van het project worden uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Ten behoeve van dit belang kan ontheffing worden verleend, mits geen benutting of economisch gewin plaatsvindt en zorgvuldig wordt gehandeld. Van benutting of economisch gewin van de betrokken strikt beschermde soorten is geen sprake. Ik verwacht dat er door het realiseren van het project "Woonwijk, sportpark en busbaan Rijnvliet" geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populatie van de strikt beschermde soort.

Andere bevredigende oplossing

De inrichting van Rijnvliet is een klein onderdeel van een veel groter ontwikkelingsplan waarin het gehele Leidsche Rijn een nieuwe bestemming krijgt. In het bestemmingsplan Leidsche Rijn Utrecht 1999 is dat planologisch en juridisch vastgelegd. Voor dit bestemmingsplan is een afweging gemaakt tussen alternatieve locaties, waarbij deze locatie als beste optie naar voren is gekomen. Het project, waarvoor ontheffing wordt aangevraagd, is probleemoplossend. Met de voorgestelde inrichting van het plangebied wordt verstoring van de buizerd, bittervoorn en de grote modderkruiper zoveel mogelijk voorkomen. Er zijn geen ecologisch gunstigere alternatieven voor handen. Met de gekozen werkwijze van het project blijft de gunstige staat van instandhouding van beide soorten gewaarborgd. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Zorgplicht

Voor de soorten waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen.

Dienst Regelingen

Datum

11 februari 2013

Onze referentie

aanvraagnummer

FF/75C/2012/0300

Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Dienst Regelingen**Datum**

11 februari 2013

Onze referentie

aanvraagnummer
FF/75C/2012/0300

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een bezwaarschrift indienen. Stuur het ondertekende bezwaarschrift naar Dienst Regelingen, afdeling Recht en Rechtsbescherming, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag.

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval het aanvraagnummer FF/75C/2012/0300 en de datum van de beslissing.

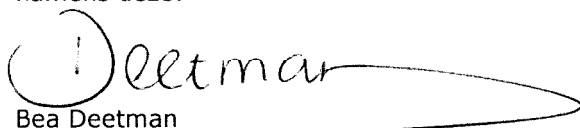
Op onze internetsite www.drloket.nl/bezwaar vindt u meer belangrijke informatie over het indienen van een bezwaarschrift.

Meer informatie

Heeft u vragen, kijk dan op de website: www.drloket.nl. Of bel met het DR-Loket: 0800 - 22 333 22 (op werkdagen tussen 8.30 en 16.30 uur).

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Bea Deetman

De teammanager Vergunningen Dienst Regelingen

DE STAATSSECRETARIS¹ VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Naar aanleiding van het verzoek van mevrouw R. Wierdsma
namens de Gemeente Utrecht, op 29 oktober 2012
en de aanvulling hierop van 24 december 2012

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Gemeente Utrecht
Adres:	Beneluxlaan 448
Postcode en woonplaats:	3527 HT UTRECHT
Voor het tijdvak van:	11 februari 2013 tot en met 1 december 2017

ONTHEFFING

FF/75C/2012/0300

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft van het verstoren van nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de buizerd (*Buteo buteo*), alsmede van het beschadigen, vernielen of verstoren van voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de bittervoorn (*Rhodeus amarus*), grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) en de kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project "Woonwijk, sportpark en busbaan Rijnvliet", gelegen in de gemeente Utrecht, in de kilometerhokken 132-454, 133-453, 132-453 en 133-454, één en ander zoals is weergegeven in figuur C.1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan ontheffingsaanvraag Strijkviertel" van 5 oktober 2012.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. Gemeente Utrecht (hierna te noemen: de ontheffinghouder) dient onverwijld contact op te nemen met Dienst Regelingen indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuilleverdeling tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Dienst Regelingen te zenden.

Specifieke voorschriften

7. U dient de maatregelen genoemd op bladzijden 5 tot en met 11 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Inrichtingsplan mitigatie grote modderkruiper Rijnvliet, Utrecht" van 5 oktober 2012, zoals opgenomen in bijlage 2 van dit besluit, uit te voeren ten behoeve van de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper, met in achtneming van onderstaande voorschriften.
8. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de seizoensactiviteiten van de buizerd, bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper om verstoring in de meest kwetsbare periode (voortplantingsperiode) te voorkomen. Het voortplantingsseizoen van de buizerd loopt globaal van maart tot en met augustus. Het voortplantingsseizoen van de bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper loopt globaal van maart tot en met augustus. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze perioden langer dan wel korter zijn. De luchttemperatuur dient boven het vriespunt te liggen en er dient geen ijs aanwezig te zijn in de watergang. De watertemperatuur dient beneden de 25 ° C te zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een deskundige² op het gebied van de buizerd, bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper.
9. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de buizerd, bittervoorn, grote modderkruiper en de kleine modderkruiper.
10. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.

Zorgplicht

Ik wijs u er op dat u op grond van artikel 2 van de Flora- en faunawet de volgende maatregelen in acht dient te nemen:

11. Voorafgaand aan het dempen van de watergangen in het noordelijke deel wordt de volgende handelwijze gehanteerd:
 - a. Met behulp van elektrovisserij dienen de watergangen afgevisd te worden. De afgevangen visen dienen vervolgens (direct) verplaatst te worden naar soortgelijk habitat in de directe omgeving van het plangebied;
 - b. De baggerspecie dient vervolgens op de kant gezet te worden, waarbij de fauna wordt verzameld. De verzamelde fauna dient direct verplaatst te worden naar soortgelijk habitat in de directe omgeving van het plangebied;
 - c. Eventueel aanwezige zoetwattmosselen dienen verplaatst te worden naar dezelfde soortgelijke habitat in de directe omgeving van het plangebied.

² Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of - bescherming.

Overige voorschriften

12. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
13. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag indienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
14. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Dienst Regelingen, Postbus 19530, 2500 CM Den Haag.

Den Haag, 11 februari 2013

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

A handwritten signature in black ink, reading 'Deetman', followed by a long horizontal flourish.

Bea Deetman
De teammanager Vergunningen Dienst Regelingen

Meldingsformulier start werkzaamheden

Ontheffing Flora- en faunawet, artikel 75, lid 5 en lid 6, onderdeel c

Gegevens verleende ontheffing

Aanvraagnummer FF/75C/2012/0300

Project Woonwijk, sportpark en busbaan Rijnvliet

Ontheffingsperiode 11 februari 2013 tot en met 1 december 2017

Naam ontheffinghouder Gemeente Utrecht
mevrouw R. Wierdsma

Adres Beneluxlaan 448

Woonplaats 3527 HT UTRECHT

Gegevens werkzaamheden

Contactpersoon uitvoering werkzaamheden

Telefoonnummer (vast)

Telefoonnummer (mobiel)

Locatie(s) werkzaamheden

.....

.....

.....

Datum start werkzaamheden

Overzicht planning werkzaamheden

.....

.....

.....

.....

.....

***Dit formulier dient zodra de aanvang van de werkzaamheden bekend is
te worden ingediend bij Dienst Regelingen!***

Retouradres	Dienst Regelingen Postbus 19530 2500 CM Den Haag Fax: 070-3786139 Email : ffwet@minlnv.nl	
-------------	---	--

Bijlage

2

Inrichtingsplan mitigatie Grote modderkruiper Rijnvliet, Utrecht

Notitie

Contactpersoon Jasper Arntz

Datum 5 oktober 2012

Kenmerk N001-4814972JXA-kmi-V01-NL

Inrichtingsplan mitigatie Grote modderkruiper Rijnvliet, Utrecht

1 Inleiding

De gemeente Utrecht is voornemens polder Strijkviertel te ontwikkelen. In het centrale gedeelte heeft de gemeente Utrecht reeds een sportpark en een manege aangelegd. Daarnaast zal in de nabije toekomst ook een woonwijk, genaamd Rijnvliet, worden ontwikkeld en zal er een busbaan door het gebied worden aangelegd. Beide ontwikkelingen vinden plaats ten noorden van het sportpark. Het gebied zal daarmee aan de noordzijde ingrijpend veranderen, waarbij zowel het huidige watersysteem als de aanwezige vegetatie (o.a. populierenbos) wordt aangetast. In overeenstemming met de gemeente Utrecht is besloten (te trachten) de populatie Grote modderkruiper in het gebied te behouden. Binnen de geplande ontwikkelingen worden enkele maatregelen voorgesteld, zodanig dat de gunstige staat van instandhouding binnen het gebied niet wordt aangetast. De maatregelen moeten tenminste voorzien in alle functies om de levenscyclus van de Grote modderkruiper te kunnen voltooien en daarnaast verenigbaar zijn met (natuur- en recreatieve) functies vanuit de wijk.

Figuur 1.1 Grote modderkruiper aangetroffen in Rijnvliet

2 Ecologisch profiel Grote modderkruiper

2.1 Habitat

De Grote modderkruiper is een bewoner van stilstaand en langzaam stromend (< 5 cm/sec) water met een dikke modder- of slibbodem [De Bruin & Kranenbarg, 2009; Sieblink, 2004]. Kenmerkend voor het bodemtype is slib met een korrelige structuur (kleikorrels, veenkluiten, blad en plantenwortels) [RAVON, 2010; Van Emmerik & De Nie, 2006] en een sliblaagdikte van minstens 10 cm [Van Emmerik & De Nie, 2006; Sieblink, 2004; Van Beek, 2003]. Andere auteurs noemen een dikte van het bodemsubstraat van 0,20 m [Van Eijk & Zekhuis, 2001]. Zandige en stenige bodems worden gemeden.

De Grote modderkruiper komt voornamelijk in ondiep water voor dat zelfs gedurende een deel van het jaar mag droogvallen [Van Beek, 2003]. Sloten, moerassen, poelen en andere rivier- en beekbegeleidende wateren met een maximale waterdiepte tot 1,5 m vormen geschikt leefgebied voor de soort [De Bruin & Kranenbarg, 2009]. Optimaal zijn waterdiepten tussen 0 en 0,50 m [Sieblink, 2004].

Grote modderkruipers hebben een voorkeur voor plantenrijke wateren met een geleidelijk oplopende oeverzone. Vooral (laagdynamische) wateren met structuurrijke verlandingsvegetaties vormen geschikt habitat voor de soort. Dit kunnen vegetatierijke oevers zijn met kraggen en kraggenvormende vegetaties (drijvende pollen met vervlochten wortels; RAVON, 2010). Vegetatietypen welke kenmerkend zijn voor het habitat van de Grote modderkruiper behoren tot het Waterlelie-, Riet-, en Kikkerbeetverbond. Daarnaast wordt, in mindere mate, Waterscheerlingverbond geassocieerd met het habitat van de Grote modderkruiper [De Bruin & Kranenbarg, 2009]. Zowel jonge als volwassen grote modderkruipers vermijden open delen, zonder vegetatie volledig en houden zich alleen tussen vegetatie op [Van Beek, 2003].

Grote modderkruipers zijn weinig concurrentiekrachtig en predatiegevoelig, met name gedurende de vroegste levensstadia (eieren, larven en broed). Opgroeihabitat van de larven en jongen dient om deze reden soortenarm te zijn [Sieblink, 2004; De Bruin & Kranenbarg, 2009]. Bij een watertemperatuur van 20°C ontwikkelen de larven en eieren zich optimaal [Sieblink, 2004]. Vegetatierijke, ondiepe oeverzones die in de voorjaarszon snel opwarmen zijn geschikt als opgroeihabitat. De juvenielen hebben een voorkeur voor habitat met zeer ondiep water ($< 0,1$ m) waarbij de vissen zich tussen de vegetatie en grove detritusdelen schuil houden [Van Beek, 2003]. Bij sterke concurrentie met andere vissoorten legt de Grote modderkruiper het af. Relatief geïsoleerd liggende wateren met weinig, 1 tot 3, of geen andere vissoorten zijn gunstig voor de Grote modderkruiper [Van Emmerik & De Nie, 2006]. Karpers bijvoorbeeld, kunnen de voortplanting verstoren door het afgrazen van de onderwatervegetatie en afgezette eieren [Van Eijk & Zekhuis, 2001].

2.2 Voortplanting

De Grote modderkruiper paait in april - juni in ondiepe zones langs oevers, tussen pitrus pollen en rietstengels of onder de beschutting van overhangende begroeiing of drijvende watervegetatie. Hierbij worden de eitjes afgezet op fijnbladige waterplanten, tussen wortels van oeverplanten, rechtstreeks op de bodem [De Bruin & Kranenbarg, 2009]. Vooral plekken met ondergedoken en drijfbladplanten als waterpest, kroos, hoornblad, fonteinkruiden [Van Eijk & Zekhuis, 2001] of de wirwar aan fijne wortels van Wilgen en Elzen langs het water [De Nie, 1997; Crombaghs *et al.*, 2000; Van Eijk & Zekhuis, 2001] schijnen de voorkeur te hebben voor de afzet van de eitjes. Na de paai verlaten de adulten de paailocaties terwijl de juvenielen gedurende het gehele jaar op de paaiplaatsen verblijven [De Bruin & Kranenbarg, 2009]. Zelfs onder zure omstandigheden (pH 4.0 – 5.0) kan de Grote modderkruiper zich nog succesvol voortplanten. Een pH van 6.2 – 7.8 wordt echter als optimaal beschouwd [Van Eijk & Zekhuis, 2001].

2.3 Activiteit

De activiteit van de grote modderkruiper is seizoensgebonden. 's Winters is hij in de bodem ingegraven en is hij inactief. Hierbij ligt hij meestal op ongeveer 0,20 tot 0,25 m diep ingegraven, soms tot op 0,50 m diep [Van Emmerik & De Nie, 2006]. In het voorjaar, vanaf maart-april, worden Grote modderkruipers actief en gaan foerageren. In de zomer kan een rustperiode intreden [Crombaghs *et al.*, 2000; Sieblink, 2004; De Bruin & Kranenbarg, 2009]. Tot aan de winterrust (november – februari) blijft de Grote modderkruiper actief [De Bruin & Kranenbarg, 2009].

2.4 Dichtheden

Cijfers over de dichtheden waarmee de grote modderkruiper voorkomt lopen sterk uiteen. De volgende waarden zijn bekend [Van Beek, 2003]:

- 0,006 vis / m² in Poolse laagland rivieren
- 0,025 vis / m² in sloten in de uiterwaarden van de Elbe
- 0,247 vis / m² in een afwateringssloot waarbij alleen de vissen > 14 cm zijn meegeteld

In een dichtbegroeide sloot bestond de populatie Grote modderkruipers voor ongeveer een derde van het totale aantal exemplaren uit juveniele vissen met een gemiddelde lengte van 7 cm (periode juli – november) [Van Beek, 2003].

2.5 Inrichtingseisen

Op basis van de ecologie van de Grote modderkruiper is een aantal inrichtingseisen waaraan het habitat van de Grote modderkruiper moet voldoen, te formuleren (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1 Habitatieisen Grote modderkruiper. Waarden aangegeven met een asterisk (*) zijn gebaseerd op expert judgement.

Parameter	Juveniele stadium		Adulte stadium		
	Opgroeihabitat	Zomerhabitat	Paaihabitat	Zomerhabitat	Winterhabitat
Diepte (cm)	< 10	0 - 150	0 - 50	0 - 150	0 - 150
Dikte baggerlaag (cm)	> 10	> 10	> 10	> 10	> 10
Oevers	Natuurvriendelijk; talud circa 1:5*	Natuurvriendelijk; talud circa 1:5*	Natuurvriendelijk; talud circa 1:5*	Natuurvriendelijk; talud circa 1:5*	Natuurvriendelijk; talud circa 1:5*
Stroomsnelheid (cm/s)	0*	0 - 5	0*	0 - 5	0 - 5
pH	6.2 - 7.8	6.2 - 7.8	6.2 - 7.8	6.2 - 7.8	6.2 - 7.8
Vegetatie(type)	Pitrus; Riet; Vederkruid	Waterlelie-; Riet-; Kikkerbeetverbond	Pitrus; Riet; Vederkruid	Waterlelie-; Riet-; Kikkerbeetverbond	-
Begeleidende riparische vegetatie	Wilg; Els (deels in het water)	-	Wilg; Els (deels in het water)	-	-
Bedekkingspercentage vegetatie submers/emers (%)	80 - 100*	80 - 100*	80 - 100*	80 - 100*	80 - 100*
Dichtheid Grote modderkruipers (aantal/ m ²)	0,008*	0,008*	Onbekend	0,025	Onbekend
Aantal andere vissoorten	0	1 - 3	0	1 - 3	1 - 3

- **Waterlelieverbond:** oa Gele plomp, Witte waterlelie, Glazig fonteinkruid, Grof hoornblad, Drijvend fonteinkruid, Smalle waterpest, Schedefonteinkruid, Brede waterpest, Aarvederkruid, Stijve waterranonkel, Kransvederkruid, Plat fonteinkruid, Puntig fonteinkruid

- **Rietverbond:** oa Kleine lisdodde, Heen, Mattenbies, Spindotterbloem, Riet, Moeraswalstro, Holpijp, Gele lis, Grote en Blonde egelskop, Moeraskruiskruid, Grote boterbloem, Moerasbasterdwederik

- **Kikkerbeetverbond:** oa Kikkerbeet, Drijvend fonteinkruid, Brede waterpest, Grof hoornblad, Smalle waterpest, Aarvederkruid, Stijve waterranonkel, Kransvederkruid, Plat fonteinkruid, Puntig fonteinkruid, Schedefonteinkruid, Krabbenscheer, Groot blaasjeskruid

3 Inrichtingsplan Rijnvliet

In dit hoofdstuk worden concrete inrichtingseisen gegeven voor de compensatielocatie.

3.1 Huidige watersysteem

Het huidige watersysteem in het plangebied kan worden onderverdeeld in een noordelijk en zuidelijk deel (zie figuren 3.3 en 3.4). Deze delen zijn van elkaar gescheiden waardoor interactie van vissoorten niet mogelijk is. Het noordelijke deel van Rijnvliet beslaat circa 5.600 m¹ watergang. Het deel van de sloten waar de Grote modderkruiper daadwerkelijk is aangetroffen bedraagt circa 1.200 m¹. Dit betreft uitsluitend watergangen met een waterpeil van -0,40 m (totaal van de watergangen met een waterpeil van -0,40m is circa 4.300 m¹).

Het zuidelijke deel van Rijnvliet beslaat circa 4.700 m¹ watergang (alle sloten hebben een waterpeil van -0,70 m). Het deel van de sloten waar de Grote modderkruiper daadwerkelijk is aangetroffen bedraagt circa 2.500 m¹ watergang. De overige sloten zijn als geschikt beoordeeld en zijn als gevolg van achterstallig beheer geïsoleerd geraakt. Dit is hoogstwaarschijnlijk de oorzaak van de afwezigheid van de Grote modderkruiper in deze sloten.

Ook dit zuidelijke deel zal ooit worden ontwikkeld, maar dat zal binnen 10 jaar nog niet gaan gebeuren.

3.2 Het compensatieplan

Om permanent negatieve effecten op de Grote modderkruiper in polder Rijnvliet te voorkomen wordt het volgende (stappenplan) voorgesteld:

- De voor de Grote modderkruiper geschikte watergangen in het noordelijk deel die worden gedempt, worden gecompenseerd in het zuidelijk deel. Dit betreft tenminste 1.200 m¹ watergang. In het zuidelijke deel is deze strekking aanwezig en daar zijn nog geen grote modderkruipers aanwezig (zie paragraaf 3.1). Voorwaarde hierbij is dat alle polderwatergangen (mits dat qua waterpeil mogelijk is) op elkaar worden aangesloten. Door verbindingen te graven nabij de zuidgrens van het sportpark hoeft dit niet te leiden tot verlies van perceeloppervlak
- De nieuwe verbindingen worden voorzien van waterbodem uit het noordelijke deel, zodat deze ook geschikt worden voor de Grote modderkruiper. Dit stimuleert tevens de vegetatieontwikkeling
- Voorafgaand aan het dempen van de watergangen in het noordelijke deel, wordt de volgende handelwijze gehanteerd:
 - Afvissen: Met behulp van elektrovisserij worden de watergangen afgevist
 - Baggeren: De baggerspecie wordt op de kant gezet, waarbij de fauna wordt verzameld.

De verzamelde fauna wordt uitgezet in het zuidelijke deel.

- In het noordelijke deel wordt een moerassloot gegraven (zoals opgenomen in het stedenbouwkundig ontwerp). Deze dient te voldoen aan enkele eisen, waaronder ondiep water (max. 1,5 m diep) met een dikke modderbodem en een geleidelijk oplopende oeverzone. Ook dient een rijke onderwatervegetatie aanwezig te zijn en mag de sloot onder invloed staan van verlanding. Zie figuur 3.2 voor een impressie van een, voor de Grote modderkruiper geschikte, moerassloot. De moerassloot dient als overcompensatie voor de grote modderkruipers en heeft tevens een minimale lengte van ca 1.200 m¹ (zie figuur 3.1). Deze moerassloot zal worden gecreëerd uit bestaande sloten en nieuw te graven sloten. Indien dit planningstechnisch haalbaar is, worden de nieuwe gedeelten gegraven voordat wordt gestart met dempen van het huidige watersysteem. Het verdient dan de aanbeveling om een deel van de waterbodem van de te dempen sloten over te zetten naar de nieuwe delen (zie ook paragraaf 3.3 voor verdere inrichtingseisen) en eventueel bestaande sloten (als onderdeel van optimalisering, zie ook paragraaf 3.4)
- In de toekomst worden het noordelijke en zuidelijke deel met elkaar verbonden, waardoor een groter leefgebied ontstaat. De in het zuidelijke deel uitgezette (en reeds aanwezige) grote modderkruipers kunnen zodoende richting het noordelijke deel trekken
- Het betreft in dit geval tijdelijke mitigatie / compensatie van circa 10-15 jaar (i.v.m. de toekomstige ontwikkeling van het zuidelijke deel). In deze periode kunnen de moerassloot en overige watergangen in het noordelijke deel dusdanig ontwikkelen (verlanden) dat het noordelijke deel ten tijde van de ontwikkeling in het zuidelijke deel voldoende leefgebied bevat voor de Grote modderkruiper

Figuur 3.1 overzicht van de beoogde nieuwe inrichting van het plangebied. De moerassloot is daarbij rood en blauw gemarkeerd. Het blauwe deel wordt ingericht als hoogwatersloot, waarbij slechts delen geschikt worden gemaakt voor de Grote modderkruiper. Het rode deel wordt geheel moerassloot.

Figuur 3.2 impressie van een geschikt habitat voor de Grote modderkruiper.

Figuur 3.4 overzicht van het huidige watersysteem in het zuidelijke deel van Rijnvliet, met per watergang de aan- / afwezigheid van de Grote modderkruiper. Blauw is afwezig, roze is aanwezig.

3.3 Nieuwe sloten

Ten aanzien van de moerassloot (onderdeel van de ruimtelijke ontwikkeling in het noordelijk deel) is een aantal ontwerpisen te stellen met betrekking tot de Grote modderkruiper.

Nieuw te graven sloten dienen tot maximaal 1,5 meter diep uitgegraven te worden. De oeverzones mogen niet abrupt overgaan in land maar moeten geleidelijk oplopen (talud circa 1:5). Dit habitat is idealiter over de gehele lengte van de watergang aanwezig op beide oevers. Eventueel kan aan één zijde een flauw, bijna horizontaal talud worden aangelegd, waarbij de andere zijde wat steiler mag zijn. Belangrijk is dat de sliblaag (inclusief eventueel aanwezige vegetatie) uit de te dempen sloten in zijn geheel (of tot maximaal 0,75 m) wordt afgegraven en verplaatst wordt naar de nieuwe watergangen. Het aanleggen van ondiepe brede (oever)zones is tevens van belang voor een gevarieerd leefgebied van de adulten. Deze biotopen kunnen ook in de vorm van zijwatergangen worden gerealiseerd. Hier kan (moeras)vegetatie zich vestigen waardoor een (brede) verlandingszone kan ontstaan. Vegetatietypen kunnen ook aangeplant worden. Aanbevolen wordt om de ondiepe zones met (verbonden van) waterlelie, riet, kikkerbeet, fonteinkruis en (andere) kragenvormende vegetaties in te richten [De Bruin & Kranenbarg, 2009]. De oevers kunnen met Els en Wilg worden aangeplant. Zodatig dat de wortels in het water hangen en hierbij matten van fijne haarwortels kunnen vormen. Dit vormt geschikt paaisubstraat voor de Grote modderkruiper.

3.4 Optimaliseren bestaande sloten

Bestaande sloten kunnen geschikt worden gemaakt voor grote modderkruipers door ze te verbreden en plaatselijk te verdiepen (tot maximaal 1,5 m), zodat er een gevarieerde leefomgeving ontstaat. Hierbij dienen ook geleidelijk oplopende oeverzones aangelegd te worden (talud circa 1:5) zodat er ook ondiepe delen ontstaan waar het water sneller opwarmt en waar moeras- en verlandingsvegetaties zich kunnen ontwikkelen, zodat een (brede) verlandingszone kan ontstaan. Deze oeverzones zijn zowel voor de larven en juvenielen van belang, als ook voor een gevarieerd leefgebied van de adulten. Deze biotopen kunnen ook in de vorm van zijwatergangen worden gerealiseerd. Eventueel kan aan één zijde een flauw, bijna horizontaal talud worden aangelegd, waarbij de andere zijde wat steiler mag zijn. Deze zones kunnen ook direct worden ingericht met verbonden van Waterlelie, Riet, Kikkerbeet, Fonteinkruid en (andere) kraggenvormende vegetaties [De Bruin & Kranenbarg, 2009]. Ook hier is belangrijk dat de sliblaag (inclusief eventueel aanwezige vegetatie) uit de te dempen sloten in zijn geheel (of tot maximaal 0,75 m) wordt afgegraven en verplaatst wordt naar de te optimaliseren bestaande watergangen. Wanneer individuen worden overgeplaatst naar sloten met een reeds bestaande populatie grote modderkruipers hoeft de sliblaag niet noodzakelijkerwijs mee verplaatst te worden. Ook inrichtingsmaatregelen zoals het verdiepen, verbreden en het aanleggen van ondiepe oeverzones kan dan achterwege gelaten worden, maar optimalisatie van het leefgebied draagt wel bij aan de draagkracht van het systeem. Bestaande bomen, Wilg en Els, kunnen eventueel blijven staan, mits deze voor een deel (wortelbestel) in het water staan.

4 Toekomstig beheer

4.1 Schonen en baggeren

Op veel locaties leveren schonings- en baggerwerkzaamheden grote bedreigingen op voor de Grote modderkruiper. Bij het huidige waterbeheer is de soort niet in staat om nieuwe (natuur)gebieden te koloniseren [De Bruin & Kranenbarg, 2009]. Na een schoning blijken grote modderkruipers vaker dan andere vissoorten tussen het maaisel op de kant achter te blijven. Omdat ze de bodem in vluchten, slagen ze er minder goed in de maaikorf te onwijken dan andere vissoorten die horizontaal wegzwemmen. Bij het baggeren kunnen ook veel grote modderkruipers op de kant sterven. De overlevende exemplaren kunnen een deel van hun leefgebied verliezen. Herkolonisatie van geschoonde waterparijen door grote modderkruipers verloopt erg traag, omdat ze niet over grote afstanden migreren [Sieblink, 2004]. De volgende beheersmaatregelen kunnen van belang zijn voor het behoud van de Grote modderkruiper:

- Uitsluitend baggeren van augustus tot en met november. Zowel jongen als adulten zijn dan nog actief en hebben de mogelijkheid om te vluchten
- Gefaseerd baggeren of schonen. Verschillende fasen van verlanding en hiermee geschikt leefgebied blijven behouden
- Kleinschalig / handmatig baggeren of schonen. De oeverzones blijven dan intact als leefgebied de grote modderkruiper
- Bagger of maaisel controleren op aanwezigheid van Grote modderkruipers, zodat aanwezige exemplaren weer teruggegooid kunnen worden

4.2 Peildynamiek

Hanteren van een natuurlijk peildynamiek (lage zomerstanden; hoge winterstanden) heeft gunstige gevolgen voor de populatie en dichtheidsontwikkeling van Grote modderkruipers [De Bruin & Kranenbarg, 2009].

5 Geraadpleegde literatuur

[Crombaghs *et al.*, 2000]

Crombaghs, B.H.J.M., Akkermans, R.W., Gubbels, R.E.M.B. & Hoogerwerf, G., 2000. *Vissen in Limburgse beken. De verspreiding en ecologie van vissen in stromende wateren in Limburg*. Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Stichting Natuurpublicaties Limburg, Drukkerij Rosbeek bv, Nuth, 496 pagina's.

[De Nie, 1997]

De Nie, H.W., 1996. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen, Media Publishing, Doetinchem, 151 pagina's.

[Kranenbarg & de Bruin, 2009]

Kranenbarg, J. en A. de Bruin, 2009. RAVON 33. Jaargang 11, nummer 3. blz. 44-48.

[RAVON, 2010]

Richtlijnen voor verspreidingonderzoek naar Grote Modderkruiper, 2010.
<http://www.ravon.nl/Default.aspx?tabid=769>

[Sieblink, 2004]

Sieblink, B.H.J., 2004. Soortenspecial, De Grote Modderkruiper. Vis & Water magazine. Jaargang 4, nr 1, april 2004. OVB, Nieuwegein. blz 16-17

[Van Beek, 2003]

Van Beek, G.C.W., 2003. Kennisdocument Grote modderkruiper, *Misgurnus fossilis* (Linnaeus, 1758). Kennisdocument 1, OVB/Sportvisserij Nederland, Bilthoven.

[Van Eijk & Zekhuis, 2001]

Van Eijk, J-L. & Zekhuis, M., 2001. Grote modderkruipers in het zuur? Paai van Grote modderkruipers in het Haaksbergerveen. RAVON 10, 4 (1).

[Van Emmerik & De Nie, 2006]

Van Emmerik, W.A.M. & De Nie, H.W., 2006. De zoetwatervissen van Nederland. Ecologisch bekeken. Vereniging Sportvisserij Nederland, Bilthoven, 267 pagina's.

RAVON, 2010; Van Emmerik & De Nie, 2006

Van Emmerik & De Nie, 2006; Sieblink, 2004; Van Beek, 2003

Van Eijk & Zekhuis, 2001

Van Beek, 2003